

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. II. Tentator diabolus Cupedinarium, & Aurificem agit, deliciis, &
divitiis fallit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Iob cap. 41. vers. 13. **c**este, præcedit egestas. Divitias non habet illas, quibus aſ- feclas ſuos & chenulos beet, eorumque inexplicabilem cupiditatem exſtaret. Inani & ludicra divitiarum um- brâ fallit, quæ famem non fedat sed provocat, perinde & quis famelico panem pietum aut lignum apponat.

Verba illius ambigua ſunt, ne inhoneſtum appareat, quod turpissimum eſt, & proſlus excrable.

Multos decipit dum eis multa ſimul agenda ſub aſpeſtum ponit, at eos acervo & mole terum terreat. Tu vero reſponde tentator: Hac horā hoc faciam, ſequente aliud, aliudque tertium; non ſimul omnia. Ita pe- detentim & per gradus confici poſſunt plurima.

Non paucos multi- tudeſ precum fallit; Nequifia humilitatis ſpe- cie fedu- cit, Honesto correſio- nis titulo in iram, vindictam impellit, Spe vanâ, taciturni- tate super- bâ deludit,

Quanto nequifia humilitatis ſpecie ſeducit, qui aſtiones ſanctiores multas omitunt, ne ab aliis habeantur ſancti, & inde iſpiſ fiant ſuperbi.

Honesto correctionis titulo multos in iram, contumeliam, vindictam, ſeveritatem nimiam impellit: Alios manuēta comitatis ſuco impedit, quod minus laſciva, obreſtatoria, peſſima queque gaſſentes aut agentes corrigit.

Quam multos ſpe vanâ, taciturnitate iracundâ, vel timida & superbâ, inſomni falsis, religionibus fictis, ſuperſitionibus veris, ſcrupulis extiſtis, curioſitatibus noxiis, odiis & ſimilitatibus ſpeciosis, lacrymis & ſolatiis captiōtis, ſuſpicioſibus malignis, tristiis aut gauſiis inanifimis deludit.

Tam blā- dē quam malitiosē ſuaderet,

Isaiae c. 51. vers. 23.

Conſtitia demonis in tentan- dō eſt in- deſſa, *Iob cap. 40. vers. 13.*

In retinendā prædā eſt impigerrimus. Ex eius unguibus non minus diſculter extorſeris prædam, quam, ut vetus eſt verbum, ex Herculis manibus clavam, aut a leonis unguibus ſemel agnum. Enimvero tentator iſte non initio ſtatim dentes & unguis exercit, a levioribus incipit, piacula minora ſuggerit, paullatim ad graviſſimam & crebriora transit, in eos demum omnem malitiam effundit, & ad graviſſima queque pertrahit, quos illi tentationum preludiis vicerit. Niſi in quod ſerpens caput immiserit, eō & reliquum corpus non diſculter introducit. Quod dia- bolus digitum, eō & manum, brachiumque totum inſerit.

Franciſcus Aſſisias vir ſanctissimus monere ſolitus: Si diabolus, ajebat, vel unicū capillum nobis extorſerit, grandem inde camum, aut rudenſe validum texit: Si vel ſemel reminimā nos irretiat, inde ad alia arque alia

A non diſſicili ſuſu proturbat. Si manum nolis perdere, cave digitum tentatori porrigas.

C A P V T II.

Tentator diabolus Cupedinarium & Aurifi- cem agit, deliciis & diuitiis fallit.

Vir sanctissimus abbas Mathoſis, quod Pelagius me- morat, dicere solebat: Diabolus non perinde bo- bellis in nus melloſor arque fator eſt, induſtria plurimum expen- di ſeminando, ſed tantum non recipit metendo. *Pelagius, 15. mīlii. 15. 15.* Quod ſi tam abundantem haberet mellem, quam co- piolam ſpargit ſeminent, in ſua horre orbeſi universum conveheret. Diversis planè ſeminibus inſtructiſſi- muſ, malorum omnium ſeminator eſt. Neque vero aliud, quam herbas malas & inutiles, frumenti vitium, adulterina ſemina, ſegetum peſtes, lolium, urticæ, tri- bulos, lappas ferit. Sed, Numini ſint laudes, non omnis eius laudes ſurgit, hinc minus metit, quam ferit. Stygiſ ſe- minis multum interit.

Quemadmodum vero Satanas modo ſeminato- rem, modò melloſorem, ita ſubinde mercatorem, mox reſtione aut pelliōnem, nonnunquam Phrygionem, jam vero piftorem, jam ſatorem, jam & ſuorem; brevi victorem aut tinctorem, modò piftorem agit, milie lar- vas die uno, unicā horā induit. Jam pavonis, jam colibri, jam leonis formam ſubit, formas ſe vertit in omnes. Uti vero Archeron, ~~zus~~ hic tentator varijs ſumit figura, & vultus præfert diversiſimos, ita omnis generis tentationes admovet, jam minatur & terret, jam bla- ditur & mulcerit, modò roganit, modò imperantis per ſonam gerit, quæcumque vult, facies ſibi aptat, ut ad omne vi torum genus pertrahat. Precipue vero tripli tentatione humanam gentem ad malum follicat. Nam tentacio ſepiſſime aur Cupedinarium, aur Aurificem, vel Bra- C ēterium, ~~et~~ Pileonem agit. ~~Tunc~~ filius Joannes genetū malum jam olim pronuntiat: *Quoniam omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & superbia vita, qua non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt.* Cupedinarium Concupiſcentiam carnis, Aurifix vel Bractearius Concupiſcentiam oculorum, Pileo Superbiā vita perdu- dite nititur. Ut igitur Tentatoris indolem ac genium probè noverimus, hunc vobis Christiani, Cupedinarium, hunc Aurificem & Pileonem depingam, ut tanto minus lädat, quam magis partnerint lädendi artes. Hoc quidem caput Cupedinarium & Braeſterium da- bit noſcendum.

S. I.

VT Concupiſcentiam carnis conciter Tentator, Cupedinarium agit, & homines gulâ, libidine, deliciis tentat. Edendi appetentiā Protoplatos & omnes eorum posteros pellit, & in exitium adduxit. Gulâ & libidine orbis universus ab hoc Cupedinario in- fectus diluvii aquis ſubmeritus eſt. Pentapolis (feu quinque civitates Palæſtinæ) floſ & medulla omnium re- gnorum, quia libidini ſerviuit, igne cælitus lapsi conſumpta eſt. Gula & libido Cupedinarium illius noſiſimæ tentationes Hebraeum populum idolatria & omnibus flagitiis contaminarunt: ſed populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere. Moabitides feminae Hebreos blā- dā humanitatem ad polluētum, ſeu, votivum epulum vo- carunt. Hic Gula, Libido, Idololatria & omne ma- lum ſuavi compendio perſuadebatur ab illo ipſo Cu- pedinario. Fornicatus eſt populus cum filiabus Moab, que voca- verunt eos ad sacrificia ſua. At illi comedunt & adoraverunt eos ad sacrificia ſua. *At illi comedunt & adoraverunt eos ad sacrificia ſua.* *Deoſ earum.* Hoc confili graviſſima fuit Cupedinarium hu- jus tentatio, cū omni populus Iſraēlis preſtantissi- mum manna naueferat, & carnes appeteret. *Hac dupli- Gula & Libidinis tentatione Cupedinarium iſte maxi- bius.*

non maximam orbis partem quotidianis lucris in suum censum reddit. Illud in tentationibus Gulæ miserum: Cum Gulæ quotidie litigandum & luctandum cominus. Ecce ceteris plarima licet fugere. Et sepe optimum lotica genus est procul abesse. His autem longè alia est ratio. Quotidie comedere ac bibere, debitum tamen modum nunquam excedere, exactam semper moderationem servare, difficile. Gulosæ cupiditas & palliata necessitas tam vicina & validæ tentationes sunt, ut ab eis sepius vincatur. Et quod plerunque vestitum est, magis tentat & allicit: ita diebus esurialibus plerunque major sentitur fames; jejunio vero magis sapient carnes. Nimirum in vertutem cupimusque negata.

In Palcharis pervigilio usitata cocorum & pistorum tentatio est, & carnibus recens afflatis allici ad libandum. His nates & oculi lenones agunt, & facillimè quod volunt persuadent, præsternit esurienti. Et quid interest, aijunt, si diecula dimidiæ præveniamus Palcharis letitiam? Ubi tam proum est os, tam promptæ manus, tam expedite rationes, multò facillimè vincit Cupedinaris, qui suis insuper ratunculis & entymematis rem omnem facit expeditissimam. Quin audes, inquit, rem levissimam, & nullius piaculi? aut certè si quid contrahatur labecula, aquâ lustrali altergitur. Aude; nijnius in suum genium rigor non placet superis. Ita patinarius hic Orator quodlibet non ægræ persuaderi.

Ita diabolus maximam orbis partem quotidie sternit gula vel luxuriæ, vel utroque vito, quod passim conjunctum. Si rellites de infidis præmæcentur, vigilarent utique & interacionem caverent. At nos quotidie monemus: è cathedris omnibus clamatur: Attende, dia- boli est tentatio, stratagem ex Orco, quem cacoëdemon aliter sua potestatis facere nequit; gula & luxuriæ vin- cit; Attende. Nos verò insidiarum securi obvia quæque in prædam trahimus, glutimus, voramus, haurimus sine lege ac modo; vinci volumus. Longè aliter agunt quibus victoria salutem cordi.

S. I I.

Beatus Helenus, quem Ruffinus Aquileiensis, & Pala- dius Helenopolitanus laudant, divinis servitus se mancipavit. Hunc cùm solus ageret, vescendi mellis appetenda invasit. Circumspexit, viditque mellis favum è rupe defluente & pæne dicente: Fruere inemptâ da- pe. At ille fallacias diaboli subodoratus: Discede, inquit, a me illecebrosa & deceptrix Concupiscentia. Scriptum est: Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis. Jamque Helenus ipsum tentationis locum metuens & in abdito recessus penetrans inediâ se magerate cepit. Neque hic defuit tentatio. Nam ubi tertiam edo loci hebdomadem egisset, varium pomigenus huc illuc sparsum vidit. At ille repetitos diaboli dolosatis intelligentes. Non comedam, inquit, imò nec tangam, ne fratrem meum, hoc est animam meam, offendam. Scriptum est: Non in solo pane viri homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Domini. Sic & aliam priori abstinentia hebdoma- dem adjunxit. Cui denum Angelus quiescens: Surge jam, inquit, & quæ tibi apposita repertis, tuto vescere. Iussus abiit & inventus rivulum placidissimum, odorantis herbis praetextum. Ita laetitia in cibum, in portum fons fuit. Herbas demessuit, comedit, bibit. Sed (liceat di- cere) quæ parcus est in suos ditissimos Deus! Cuius sunt omnes fore silvarum, cuius est orbis terra, & plenitudo ejus? Famulo tam fideli aquam solum & lactuculam crudam appofuit, sed, quod etiam sciamus, ita condit, ut affirmit Helenus se omni vita suavius nunquam epulatum. Quod & nos alibi confirmamus. Verè, quod Cypri- nus dixit; Voluptatem viciisse, voluptas est maxima, nec illa major est Victoria, quæ de cupiditatibus refertur. Non est illustrior pugna, nec triumphus gloriose, quæ aqua tentatori non cessasse. Et Deus modo fanè admirabilis,

A & prorsus incredibili suavissime compensat quidquid de cupidi- hac in re tentationis viector sibi ipse subtrahit. Nos pari- taribus:

ter exemplo Heleni in tentatione nobis ipsius occina- mus. Scriptum est: Spiritu ambulate. Scriptum est: Non in solo pane viri homo. Scriptum est: Si secundum carnem vi- Rom. cap. 8. xeris, morieris? Abi Concupiscentia fallacissima, in vers. 13.

præcipitum duci sequentem. Ita loquitur, ita se ipsum erudit homo sui potens, qui à deo superari recusat. Sed plerique ita comparati sumus, ut etiæ nobis centies, etiæ millies occentur. Vince gulam, vince luxuriam; & has, & illas tentationes vince: Scriptum est, Vincenti dabo Apoc. cap. 2. edere de ligno vite, quod est in paradiſo Dei mei. Scriptum est: vers. 7. Qui vicerit, non laderetur à morte secunda. Scriptum est: Vim- Ibid. v. 11. centi dabo mamma absconditum. Scriptum est: Qui vicerit, Ibid. v. 17. faciam illum columnam in templo Dei mei, & for. non ege- Ibid. cap. 3. dietur amplius. Scriptum est, Qui vicerit, dabo ei sedere in vers. 12. throno meo. Scriptum est, Esto fidelis usque ad mortem, & da- Ibid. cap. 2. bo tibi coronam vite. Hæc talia, inquam, tandem multis vers. 10. vel sexentesies voce altâ occinas, illi tandem unum hoc frigi- gidiſſimum respondebunt: Credimus ista, sed homines sumus fragiles, potens est tentator, vinximus.

Quid hæc dicitis, ignavi? Equidem homines sumus, sed qui omni possumus in eo qui nos confortat. Porro tenta- Philip. v. 4. tor ita enervatus est, ut laderet non posse, nisi volenter vers. 13. ladi; ut nequeat vincere, nisi proutus cupientem vinci. Scriptum est? Super apidem & basilicam ambulabis, & Ps 90. v. 13. consultabis leonem & draconem. Scriptum est: Nonne si bene Gen. cap. 4. egeris, recipies: sin autem male statim in foribus peccatum tuum vers. 7. aderit sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius. Et gula, & luxuriae, ceterisque vitii omnibus dominari possumus, modo velimus. Ad gulam edomandam po- Ad gulam tissimum spectat, obseruare Tempus, Modum, Menſu- edomandam ram cibi sumendi. 1. Tempus; ne quid extra prandium quædam & cenam libertè sine summa necessitate. 2. Tempus; observada: & dicat: Non, pteris fane ut sit ad proximum usque dicat: Non, pteris fane ut sit ad proximum usque prandium, aut cenam. Saluberrimum hoc, si conti- 3. Tempus: 2. Modus est, comedendo non rubricinari, bo- 2. Modus: los non raptimi ingerere, non præcipitare, nimiam ad cibos aviditatem coercere. 3. Mensura: Homo tempe- 3. Mensura: rans & lobrius utcumque novit, quanto cibo potuque necessariæ ac nature possit satisfacere; quidquid hos ter- minos egreditur, id redundans & nimium censem, eoque abstinet. Tam insalubre, quam turpe est, ait Seneca, plus sibi Seneca 149.83. mī- ingerere, quam capiat, & stomachi sui non nosse mensuram. bipag. 548. Natura modico contenta, sobrietatis amantissima.

Ergo cui corporis animique salus est cordi, Cupedinaris illius fraudes exæcte norit, ut promptè resistere tentati possit.

S. I I I.

C Venadmodum verò Tentator Cupedinarium, ita Dæmon & Aurifacie atque Bractearium agit, & uti deli- ciis, ita & divitiis tentat tam pauperes, quam divites. pauperes Aflidae pauperum quærelæ sunt: Pecunis egemus, sed quam di- vites tētāt; eas difficillimè comparamus. Sine pecuniis nulla est vita. Ad pecunias quærendas nos extrema stimulat neces- sitas. Rapiendæ sunt, si eas alter non licet parare. At Amore pe- verò divites non minus ambiant pecunias, quia plerumque illas magis esurunt, dum nullis satiantur. Et uti vix illus tam senex, qui non diutius vivere desideret, ita ne- mo ferè tam dives, qui non esse dirior laboret. Sub hoc doloso cinere tentationes latent innumeræ. Quid scele- Amore pe- tris non patratur pecunia amore? Ab hac una radice om- cunia om- nis generis vaframenta, imposture, fraudes, iniustitiae ne scelus pullulant. Nos quidem Paulus saluberrimè præceptione imbuens: Habentes alimenta, inquit, & quibus tegamur, hū 1. Tim. c. 6. contenti simus. Sed Mundus hanc legem jam pridem an- vers. 8. tiquivit; abolita est præceptionis ista; jam dudum evilit. Sed Paulus præceptionis suæ cauſam assignans: Nam, Ibid. v. 9. ait, qui volunt divites fieri, incident in tentationem & laqueum & i. diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, que mergunt homi-

homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt à fide, inferuerunt & doloribus multis. Desiderium descendit comitatur cupiditas præ alii eminentis hinc amor pompæ in vestitu, in famulari, in ædificiis, in mensâ, in conviviis, in omni demum exteriore apparatu. Hæc animum à Deo crebit sed blandissimæ furoris abducunt, cùmque ad se trahunt & absorbent. Inde animus vanus, cupidus, elatus, Deo vacuus.

*Bias. Diag-
rœgia sibi &
xanthes ipsius
vænotans.*

Sapientissime dixit Bias: Studium pecuniae est Metropolis omnis malitiae. Quod æquè lapientes confirmans Timon: Duo sunt, inquit, malorum elementa; inexplicabilis orum cupiditas, & gloria appetititia. Quid enim Auri dira famæ mortalia peccatora non cogit? Eru-

dite canit. Vulneratus ac verè:

*Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
sempit. ep. 16.*

*Hanc stigia autem tentatione & pecuniae cupiditatem Ambrofius quandam æris libidinem appellans: B
minip. 269.
Omnibus, inquit, est invida, sibi vult, in summis divitiis impotens, Ambr. 10.
affectu extenuat, quod sensu abundat. Nullus rapiendi modus, mo 4. lib. 1.
de Cain &
Abel cap. 5.
mibi p. 119.
Idem 10. 5.
Comment in iiii mala potest admittere, ideo radix omnium malorum est:
epib. ad Ti-
moch. cap. 6.
m. p. 400.*

*quia ut desideria sua expletat, quod impossibile est, & maleficita
et homicida, & obscenitatem, & quidquid sceleris est, perpetrat, nec ad præsentis secura, quia semper cupida, & in futuro*

dannata.

His subscriptis Augustinits: Extirpa ergo, inquit, cupi-

ditatem, & planta charitatem: sicut enim radix omnium ma-

lorum est cupiditas, ita radix omnium bonorum est charitas.

Nemo igitur huic Aurifici decepto i credit argumen-

tum & aurum, contraria, ut laqueos tegat, & uautem, ò

homo Dei, fuge hos laqueos, fuge, fuge. Tentator iste

bractearius non caput te opulentum, sed servum & qui-

dem suum efficiere. Pecuniae cupiditas servitus est, non

scda solum, sed & omnibus modis noxia. Hos servos

excludit cælum.

Serviet eternum, qui parvo neficer uti.

Quid igitur, ol'ecto te in Clivitane, quid tantope-

re amas ea quæ amata inquinant, possessa onerant, amis-

la cruciant?

Lingua telle, & domus, & placens

Vxor: neque harum, quas colis, arborum

Te preter invisa Cupressos

Vila brevem dominus: quietur.

Chrysostomus de sancto Philemonio differens: MEV M

ac TIVM, inquit, frigidum illud verbum, & quidquid est malorum,

in vitam nostram invehem, immumeraque gignens bella.

Gemina vox illa MavM, TVM orbem universum hor-

ribili adstringit frigore. Hinc animorum torpor, hinc

similitates, rixæ, odiæ, malorum omnium lerna.

David jam unctus, nondum coronatus rex injurias

maximas prævalido sanè stomatico concoquere poter-

rat, at ubi fordidus & stultus Nabal stipem esciam

contumeliosis verbis negavit, hic Davidem tentatio in-

gens incessit Nabalum cum omni familiâ jugulandi. Pe-

Tierat David militares eleemosynas, idque modelissi-

1. Reg. 1. 25. m: Quidcumque invenies manus tua, da servū tuū, & filio tuo

vers. 8.

David. At Nabal elato supercilio turgidus & tenacissi-

mus surarum rerum, nec panem unicum, sed nec obolum

dedit, cuius ditissimus. Hæc ita bilem Davidi in natum

conciebat, ut mox clasticum canens ad arma suos con-

vocaret. Accingatur, inquit, unusquisque gladio suo. Hunc

diem Nabal cum omni familiâ suâ vixit ultimum. Om-

nibus in Nabalum domo, & vel ipsi canibus pereundum

est: fū natabunt sanguine. Non parcer ulli noster gla-

dius. Et vero successum etiam hæc minæ cruentum ha-

buisserit, ni prudens Abigail intervenisset, & disertissi-

ta. Ita Nabal invenit, quod si

ab eo non abscederet, & si